

De brondetective

Internet is superhandig voor het opzoeken van informatie. Maar niet alles wat online staat, klopt. In deze les gaan leerlingen aan de slag als brondetective en beoordelen ze verschillende bronnen op betrouwbaarheid. Hiervoor vullen ze een betrouwbaarheidsrapport in. Ook leren ze betrouwbare en relevante informatie opzoeken over stellingen. Kunnen de leerlingen achterhalen of de stellingen kloppen of niet? De les heeft zowel doe- als praatopdrachten en is daardoor afwisselend en interactief. Totale duur: 1 uur.

LESOPBOUW

- Introductie: leerlingen stemmen of stellingen waar of niet waar zijn. (10 min.)
- Verdieping: leerlingen leren bronnen beoordelen op betrouwbaarheid en gaan hier zelf mee aan de slag. (20 min.)
- Doen: leerlingen zoeken naar informatie over stellingen en zoeken uit of de stellingen kloppen of niet. (20 min.)
- Afronding: leerlingen kijken terug op de les en bespreken of ze vinden dat iedereen alles op internet kan plaatsen (10 min.)

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding en DIY-opdracht.
- Zorg voor een digibord met internetverbinding en klik alvast een keer door de slides.
- Zorg voor elke leerling voor een device met een internetverbinding en webbrowser.
- Optioneel: verzamel informatieboeken bij de stellingen van slide 1.

BURGERSCHAP

In deze les staat de pijler **participatie** centraal, waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van de vaardigheid *Deelnemen aan discussie en overleg* (leerdoel 12 leerplankader SLO burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie). De leerlingen beoordelen een online bron op betrouwbaarheid. Ze scoren de bron en bespreken in viertallen waarom ze de bron op die manier beoordeeld hebben. Klassikaal bediscussiëren ze wanneer ze een bron als betrouwbaar en als onbetrouwbaar zouden beoordelen.

Het onderdeel Burgerschap in de Digi-doener is gebaseerd op het Vakportaal burgerschap van SLO. SLO onderscheidt drie domeinen van burgerschapsonderwijs: democratie, participatie en identiteit. Vanuit dit perspectief werken we aan burgerschap in de Digi-doeners, meer informatie vind je [hier](#).

ETHIEK

In deze les staat het volgende ethische vraagstuk centraal: *Moet iedereen informatie kunnen delen op internet, zelfs als ze er geen kennis van hebben of bewust desinformatie of nepnieuws verspreiden?*

DOEL VAN DE LES

Conceptkerndoel digitale geletterdheid SLO 2024	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerndoel vak	21st century skills
1 Digitale media en informatie In kaart brengen van diverse media en bronnen, hun betrouwbaarheid en bruikbaarheid.	Informatievaardigheden 2. Ik kan beoordelen of digitale informatie betrouwbaar en bruikbaar is voor het beantwoorden van mijn onderzoeksvraag. 2.1 Ik weet of mijn gevonden informatie betrouwbaar en bruikbaar is en weet dat er hulpmiddelen zijn om dit te toetsen.	1 Nederlands De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatie en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.	1 Kritisch denken
2 Digitale media en informatie Beoordelen van aangeboden en gevonden informatie op betrouwbaarheid en bruikbaarheid.		2 Nederlands De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.	2 Samenwerken

GROEP 6, 7 EN 8 DIGI-DOENER!**INTRODUCTIE****Openingslide****Slide 1-5, Praten en denken**

Laat de leerlingen stemmen op een aantal stellingen. Denken ze dat de stellingen kloppen of niet? Lees onderstaande stellingen voor. Vraag de leerlingen om hun duim omhoog te steken als ze denken dat de stelling klopt en omlaag te doen als ze denken dat de stelling niet klopt. Geef per standpunt minimaal één leerling de beurt om de keuze toe te lichten. Geef het juiste antwoord op de stellingen nog niet. Vertel dat de leerlingen later deze les zelf op zoek gaan naar de antwoorden.

Stellingen

Een goudvis heeft een kort geheugen van drie seconden.

(Niet waar. Goudvissen hebben een beter geheugen dan vaak wordt gedacht. Ze kunnen dingen enkele maanden onthouden.)

Kauwgom blijft minimaal twintig jaar in de natuur liggen.

(Waar. Kauwgom vergaat pas na minimaal twintig jaar. Het vergaat bovendien niet helemaal, maar valt in hele kleine deeltjes uiteen.)

Een vallende ster is geen ster.

(Waar. Een vallende ster is een meteor (een stukje ruimtesteen of stof) dat door de atmosfeer van de aarde valt en verbrandt.)

Vleermuizen zijn blind.

(Niet waar. Vleermuizen zijn niet blind, maar kunnen goed zien. Ze gebruiken echolocatie om te weten waar ze zijn. Ze maken hele kleine geluidjes die tegen objecten botsen. De geluidjes komen terug als een echo.)

Een kameleon verandert van kleur om zich te camoufleren (schuilkleur).

(Niet waar. Kameleons veranderen de kleur van hun huid niet naar hun omgeving, maar naar hun stemming. Bijvoorbeeld om hun gebied te verdedigen of om een partner te vinden.)

GROEP 6, 7 EN 8 DIGI-DOENER!

★ TIP!

Leerlingen kunnen voordat ze gaan stemmen de stellingen bekijken in DIY-opdracht 1.

★ TIP!

Kijk op [De Dag Vandaag](#) voor een koppeling met de actualiteit om de les meer urgentie te geven. Verander de stellingen naar actuele onderwerpen.

VERDIEPING

Slide 6, Doen: bronnen beoordelen

 Vraag de leerlingen wie er weleens informatie zoekt op het internet. Wat is hun ervaring? Klopt alle informatie die ze tegenkomen, of niet? Hoe weten ze of de informatie wel of niet klopt? Laat de leerlingen hun ervaringen delen.

Vertel vervolgens dat er veel informatie te vinden is op internet, maar dat niet alle informatie klopt. Je kunt informatie tegenkomen die niet klopt zoals nepnieuws, fabels, meningen, deepfakes of misinformatie. Vertel dat je informatie uit verschillende bronnen kunt halen en dat het belangrijk is om de betrouwbaarheid van deze bronnen te controleren. Iedereen kan online informatie delen of zelf een website maken.

Vraag de leerlingen hoe ze kunnen beoordelen of bronnen betrouwbaar zijn of niet. Bespreek met de leerlingen dat ze een bron kunnen beoordelen op:

- webadres (URL)
- eerste indruk
- datum (recent/verouderd)
- maker/schrijver van de bron
- doel van de bron
- beschikbare informatie

Gebruik het betrouwbaarheidsrapport van DIY-opdracht 2.

Vertel daarna dat de leerlingen in viertallen vier bronnen gaan controleren op betrouwbaarheid door het rapport in te vullen. Elke leerling in het groepje beoordeelt minimaal één bron. Vervolgens bespreken ze met elkaar hoe ze de bronnen hebben beoordeeld.

Bespreek de opdracht klassikaal na. Waar hebben ze naar gekeken om de bronnen te beoordelen? Hoeveel punten kan een bron in totaal halen? Hoeveel punten hebben zij de bron gegeven? Hoeveel punten heeft een ander groepje gegeven? Laat de leerlingen discussiëren bij hoeveel punten ze vinden dat een website betrouwbaar is en bij hoeveel punten onbetrouwbaar.

GROEP 6, 7 EN 8 DIGI-DOENER!

★ TIP!

Als er meer tijd is, kunnen leerlingen ook in tweetallen werken en elk twee bronnen beoordelen op betrouwbaarheid.

DOEN

Slide 7, Doen

Vertel dat de leerlingen nu in tweetallen op zoek gaan naar de antwoorden op de stellingen. Geef elk tweetal één stelling. Laat de leerlingen vervolgens via zoektermen op zoek gaan naar betrouwbare bronnen. Help de leerlingen waar nodig.

Bespreek de opdracht klassikaal na. Wat hebben de leerlingen gevonden? Kloppen de stellingen volgens hen wel of niet? Waarom? Hebben alle tweetallen met dezelfde stelling hetzelfde antwoord? Welke bronnen hebben ze gebruikt? Gaven alle bronnen hetzelfde antwoord? Waaraan herken je een betrouwbare bron en waaraan een onbetrouwbare bron? Welke bron is het meest betrouwbaar en geeft waarschijnlijk de juiste informatie?

AFRONDING

Slide 8, Praten met de klas

 Blik samen met de leerlingen terug op de les. Wat weten ze nu over het beoordelen van bronnen en online informatie? Hoe kunnen ze bronnen en informatie beoordelen op betrouwbaarheid? Kunnen ze zelf nog meer beoordelingspunten bedenken? Bijvoorbeeld opvallende titels (veel hoofdletters en leestekens). Benadruk dat het belangrijk is om de gevonden informatie te controleren aan de hand van meerdere bronnen (ook niet digitale bronnen, zoals boeken).

Vraag de leerlingen tot slot of ze vinden dat iedereen informatie op internet mag delen. Ook als iemand er geen verstand van heeft of bewust desinformatie en nepnieuws deelt. Waarom wel en waarom niet? Geef een aantal leerlingen de beurt. Stimuleer om op elkaar te reageren.

